ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

[2021] SC 96

2021/SC-A/18

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ތައުފީޤު

ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދު

ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު

ނިމުނު ތާރީޚު

24 އޮކްޓޯބަރ 2021

އިސްތިއުނާފު ކުރުވުން ގަޟިއްޔާ

2017/HC-A/352

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ތަމްސީލު ކުރީ:

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛް ހުސައިން

ޝަމީމް

ޑެޕިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛާ ފާތިމަތު މިޝާ

އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދާރީވާ ފަރާތް

މުޙައްމަދު ޝަރީފް، މާލެ، ދ. ކުޑަހުވަދޫ

ޖިނާއީ ގާނޫނު - ޖިނާއީ ކުށް - ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުކުރުމުގެ ވަސީލަތްތައް - ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުކުރުމުގައި ޑީ.އެން.އޭ ހެކި ބޭނުންކުރުން - ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) - ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

بسم الله الرحمن الرحيم

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޢައުފީޒް

[2021] SC 96

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ ރައުޔު (ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު އާއި ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު މުޙައްމަދު ތާއީދު ކުރައްވާގޮތުގައި)

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން (މީގެ ފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެވިދާނެ) ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މި ގަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ދ. ކުޑަހުވަދޫ، ވޭޖު، މުޙައްމަދު ޢައުފީޒް (މީގެ ފަހުން "މުޙައްމަދު ޢައުފީޒް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

2. ނ. އަތޮޅު ގެމިދޫ، ނޫއަލި ފާޠިމަތު ޝަމީމާ 13 އޮކްޓޫބަރު 2016 ގައި ހދ. ކުޅުދުއްފުށި ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލުގައި ވިހާފައިވާ އަންހެން ކުއްޖާއަކީ ފާޠިމަތު ޝަމީމާ، މުޙައްމަދު ޢައުފީޒާއެކު ބަދުއަޚްލާޤީ އަމަލު ހިންގައި ޖިންސީ ގުޅުމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ކުއްޖެއް ކަމަށް ފާޠިމަތު ޝަމީމާ ބުނާތީއާއި މި ކުއްޖާގެ ޑީ.އެން.އޭ އާއި މުޙައްމަދު ޢައުފީޒްގެ ޑީ.އެން.އޭ އާއި ދިމާވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ[1] 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާ ހަވާލާދީ އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖިނާއީ ދައުވާ މުޙައްމަދު ޢައުފީޒްގެ މައްޗަށް ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 09/2014

ޕްރޮސީޖިއުރަލް ރެގިއުލޭޝަންގެ ފާރަމުން އުފެދިއްޖެ. ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތާއި އެކު ޚިލާފުވެރިކަމަށް ޙުކުމްކުރުމުގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމެވެ.

3. ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވާ[2] ޝަރީޢަތަށްދިޔުމުގެ ކަން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ޤަޟިއްޔާގެ މައްސަލަ ސާބިތުވާ ކަމަށެވެ. މުރާޖަޢާ ޤަޟިއްޔާގެ މައްސަލަ ކުރި ސާބިތުކުރުމަށް މައިގަނޑު ދެ ސަބަބެއް ކަމަށް ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބައްލަވާފައިވާ ހައިކޯޓަށް ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފު މުރާޖަޢާކުރަމުން މުރާޖަޢާ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ އާއި މި ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ހެކިތައް ގަބޫލުކުރެވޭނެ ދައުވާކުރުމުން ކަން ސާބިތުވާނެ ކަމަށެވެ.

4. ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި ކުރި ހުކުމުގައި ބުނެފައިވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 14/1972 (އަންހެނުންގެ ހިމާޔަތުގެ ގާނޫނު) ގައިވާ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު، ޖިނާގެ ކަން ސާބިތުކުރުމަށް 4 ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަހުން ނުވަތަ އިޢުތިރާފުން ކަމަށާއި، ޑީ.އެން.އޭގެ ހެކި މައްސަލަ ބިނާކޮށް ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވާ މި މައްސަލައިގައި ދަރިހާއްގެ ޤުރުޢަތު ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ޑީ.އެން.އޭ ތަހުލީލް ރިޕޯޓް ބައްލަވާފައިވަނީ އެންމެ އަސާސީ ބޮޑުވެގެން ކަން ޤަބޫލުކުރެވޭތީ ކަމަށެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ޤަޟިއްޔާ

5. ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 05/M8C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމްކޮށްފައިވާ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަމަށް ބުނެ ޕްރޮސީޖިއުރަލް ރެގިއުލޭޝަންގެ ފާރަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި

[2] ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 05/M8C/2017 ޤަޟިއްޔާ

އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރެއްވީ. އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި ދ. ކުޑަހުވަދޫ ފުޓްސްޓްރީޓް ކޯޓުން ކޮންޓްރެކްޓުގައިވާ ހުކުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ތާއީދުކޮށްދެއްވައިފައެވެ.[3]

6. ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވަނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ގާނޫނު ޖިނާއީކަން ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކުރެވޭނީ ޖިނާއީ މީހާގެ އިޢުތިރާފުން ނުވަތަ މަދުވެގެން 4 ޢަދުލު ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަހުން ކަމަށެވެ.[4]

7. ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި އިތުރަށް ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގައި ކުށާއި އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ މައިގަނޑު ޤާނޫނަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތު ކަމަށާއި، ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ އިތުރުން ޝަރުޢީ ކުށްތަކަށް ޙައްދު ޝަރުޢީ ޤާނޫނުތަކާއި އަމަލުކުރަންވާ ކަމަށާއި، މި ފަދަ ޝަރުޢީ ޤާނޫނުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ މައްޗަށް އިސްކަން ދިނުމަށްވާ ޤާނޫނުތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާއިރު، ޝަރުޢީ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށްތަކުގައި ދަޢުވާ އުފުލައި އަދަބު ދޭންޖެހޭނީ އެ ޝަރުޢީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށެވެ.

8. އިސްތިދުލާލަ ޕްރޮސިކިއުޝަނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ސަބަބަކަށްޓަކައި، މި މަރުޙަލާގައި ދެބަސްވުމުން ތަޢުލީމުގެ މައްސަލަ ޖިންސީކުށުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރެއްވުމާ ޕްރޮސިކިއުޝަން ދައުލަތުގެ ވަކީލު ކުރުން ހައިކޯޓުން ސުވާލުކުރެއްވުމުން، އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ކުށްތަކުގައި ޖިނާގެ ކުށް ބަޔާންކޮށްފައި ވިޔަސްވެސް އެ ކުށުގައި ބަޔާންކުރަނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ބުނާ މިންގަނޑެއްގެ ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުކުރެވިދާނެ ގޮތް އެކަނި ކަމަށާއި، ޖިނާގެ ކުށުގެ ކުށުގައި ތަޢުޒީރު އަދަބެއް އަންނަ ޖިނާގެ ކުށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށާއި، އެއާ ޚިލާފަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ

[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ޤަޟިއްޔާ

[4] ހައިކޯޓު ހުކުމުގެ 4.4 ގެ (ބ) 3 ވަނަ ހަތަރުވަނަ ޕެރެގްރާފް

ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، ހަމަލާ ދެކިޔުންތާއި ކުށްކުރި މީހާގެ އިއްތިފާޤުން ނޫން ގޮތަކަށް، ޖީ.އެސް.އޭ އާއި ހަމްއަރުގައި އިންގުގެ ގަޔާ ފަރި ގަޔާނަމަކުން ޖިންސީކުރުން ސާބިތުކުރުމަށް އެންމެ މިންގަނޑުގެ ދަށުން ޖިންސީ ކުށް ސާބިތުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިދީފައިވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުން ގަޔާގެ ޖަރީމާއިން މުޅިއެކަށް ތަޢްލީމުގެ މައްސަލަ ޖިންސީގެ ދަށުގައި ސާބިތުކުރެވޭނެތޯ، އެ ދަށުގައި އެގޮތަށް ކޮންފަރާތުން ކަމަކަށް. އިތުރަށް ދައުލަތުގެ ވަކިލު ހައިކޯޓުގައި ބުނެފައިވަނީ ހަވާލާދީފައިވާ ދެ ގާނޫނުގައިވެސް ޖިންސީ ކުށަށް އެއް ނަމްބަރު ދިޔައިން އެކަނި ހިމެނިފައިސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގައި ބާރުންކުރާ އަށް ޖިންސީ ކުށެއްކަމާއި، އެއް ނަމްބަރު ދެގޮތައި އެކަށް އެއް ނަންބަރާ ތަފާތު ގޮތަކަށްކަމުން އަދި މިންގަނޑުތަކަށް ކަމުގައި ކުށް ސާބިތު ކުރެވިދާނެ ކަމަށް ދައުލަތުން ގަބޫލުކުރާ ކަމަށެވެ.

9. މި ނުކުތާއާ ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމުގައި ބުނެފައިވަނީ، ޖިންސީ ކުށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުން ކަށަވަރުކޮށްފައިވާ، ހަމަ އެކަނި ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ[5] 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައިވެސް ކަށަވަރުކޮށްފައިވާ އާއި، މި ދެ ގާނޫނުގައިވެސް ޖިންސީ ކުށަށް އަދަދު ކަށަވަރުކޮށްފައިވާތީ، ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 18 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ޖިންސީކުރުމުގެ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި މުޖުރިމަކު ތަޢްޒީރުގެ މައްސަލަ މި މައްސަލައިގައި ދައުވާކޮށްފައިވަނީ އަދަދު ކަށަވަރުކޮށްދީފައިނުވާ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށެވެ.

10. ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި އިޝާރަތް ބުނެފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި "ޖިންސީކުރުން" މި ކުރަން މާނަކޮށްފައިވާ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ

[5] ގާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "ޖިނާކުރުން" މާނަކޮށްދީފައިވާ ގޮތަށް ކަމަށެވެ. އަދި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ވެސް ޖިނާކުރުމުގެ ކުށް މާނަކުރެވިފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުގޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި، ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތަށް ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުގޫބާތު ގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައިއާއި، ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖިނާގެ ކުށަކީ ކުރިން ބަޔާންކުރި ފަދައިން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ އެންމެ ބޮޑެތި ފާފަތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކުށަކަށްވާތީވެ، ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އޮތް މިންގަނޑާއި ހަމަތަކާއި އެ ކުށަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އުޤޫބާތު ކީރިތި ޤުރުއާނާއި މާތް ރަސޫލާގެ ސުންނަތުން ސާބިތުވެފައިވާ، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޖިނާކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އޮތް މިންގަނޑާއި އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކުގެ ބޭރުން އެކަން ސާބިތުކޮށް އުޤޫބާތެއް ނުވަތަ އަދަބެއް ވިޔަސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހަދާ ގާނޫނަކުން ކަނޑައެޅުން ހުއްދަވެގެން ނުވާ ކަމަށެވެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހަދާ ގާނޫނަކުން އެ ގޮތަށް ކަނޑައެޅޭން ސަބަބަށް ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުން ދިވެހި ދައުލަތުގެ ދީނަކީ އިސްލާމް ދީން ކަމަށްވެފައި އަދި އިސްލާމް ދީނާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު ކަމަށްވާތީވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސްތަކާ ޚިލާފު އެއްވެސް ގާނޫނެއް ނުހެދޭނެ ކަމާއި އަދި އެފަދަ ގާނޫނެއް ނުވަތަ ގަވާއިދެއް ވިޔަސް އިސްލާމް ދީނުގެ އަސާސްތަކާ ޚިލާފުވާނަމަ އެ ޚިލާފުވާ މިންވަރަކަށް ބާޠިލުވާނެ ކަމަށް ގާނޫނުއަސާސީގައި ބުނެފައިވާތީ ކަމަށެވެ.

11. ދ. ކުޑަހުވަދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ކުރި ހުކުމަށް [illegible] ހައިކޯޓުން ފާހަގަކުރި ތިންވަނަ ނުކުތާގައި ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުގޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ

ނަންބަރާއި ހަވާލާދީ އެމާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، ދައުލަތުން މުޙައްމަދު ތައުފީޤުގެ މައްސަލަ އުފުލާފައިވާ ޒިނާކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާގެ އަސާސް ބިނާވެފައިވަނީ، ފާޠިމަތު ޝަހީމާ 13 އޮގަސްޓު 2016 ގައި ވިހައި ކުއްޖާއަކީ، މުޙައްމަދު ތައުފީޤާ ޒިނާކުރުމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ކުއްޖެއްކަމަށް، ފާޠިމަތު ޝަހީމާ ބުނާ ބުނުމާއި، ފާޠިމަތު ޝަހީމާ ވިހައި ކުއްޖާގެ ޑީ.އެން.އޭ އާއި މުޙައްމަދު ތައުފީޤުގެ ޑީ.އެން.އޭ އާ ދިމާވުމުގެ މައްސަލަ ކަމަށްވާތީވެ، މުޙައްމަދު ތައުފީޤުގެ މައްސަލަ ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ ޒިނާކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ހަމަ އެކަނި ފާޠިމަތު ޝަހީމާ ބުނާ ބުނުމާއި، ޑީއެންއޭ ހެކީގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅިއްޖެނަމަ، ފާޠިމަތު ޝަހީމާ 13 އޮގަސްޓު 2016 ގައި ވިހައި ކުއްޖާގެ ނަސަބާ ގުޅޭގޮތުން (އެބަހީ ކުއްޖާގެ ޝަރުޢީ ބަފަރުވެރި ފަރާތާ ގުޅޭ) ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ ގޮތުން، ސާފުވާންޖެހޭ އެތައް ކަމެއް ތަރުތީބުވެގެން އަންނާނެތީވެ، މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން ނިންމާ ނިންމުމެއްގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގައި ނުހިމެނޭ މައުޟޫޢު ކުޑަ ކުއްޖާއެގެ ހައްގުތަކާއި މަޞްލަޙަތަށް އެކުއްޖާގެ ދުނިޔަވީ މުޅި ހަޔާތުގައި އިޖުތިމާޢީކޮށް ފަދަ އެތައްކަމެއް ގުޅިފައިވާކަން ދަންނަވަމެވެ.

ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފު

12. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ގަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަމަށް ބުނެ އެ ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށްޓަކައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައެވެ. މި ގަޟިއްޔާގައި މި ބަލަނީ އެ އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލައެވެ.

13. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރަން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެއް ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއާއި ގާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފުން ކަމަށެވެ.

14. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖިނާގެ ދައުވާކުރުމުގެ ބާރު ލިބިދޭ ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ކަނޑައެޅުން ކަމަކާއި ޖިނާގެ ކުރުގެ މައްސަލަ ދައުވާކުރާ އަދަބު ކަނޑައަޅަންވާނީ ޖިނާއީ ކުރުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށާއި އެކަން ކުރުން ފާސްކުރާ ސަބަބަކީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާ އާންމު ގޮތުން ޖިނާއީ ހުއްޓަ ގާނޫނަކުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ކަމަކު ހައްދެއްގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވާ ނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގައި އެއް ހާލަތުގައި ހައްދެއްވެސް އެ ބުނަނީ ގާނޫނީ ގޮތުން ތަނފީޒު ވާހަކަ އެއް ނުކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ. ހައްދެއްގެ ހުކުމުގައިވާ މި ނުކުތާއަށް ތަފްސީލުކޮށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖިނާއީ ކުރުގެ ގާނޫނަކުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުން ޖިނާއީ ކުރުގެ ގާނޫނުގައިވާ ކުށެއް ނުވަތަ އެހެންވެސް ޖިނާއީ ހުއްޓަ ގާނޫނުގައިވާ ކުށެއް، ގާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުންވެސް ހަމަ އެގޮތުގެ ޢާންމު ހާލަތުގައި ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ގާނޫނުއަސާސީއާ ޖިނާއީ ކުރުގެ ގާނޫނު އަލަށްފާސްވެ ޖިނާއީ ކުރުގެ ގާނޫނުގައި [ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑުން] އެނގޭ ބާވަތްތަކުގެ ޝަރީޢަތުގެ އުސޫލު ގާނޫނުއަސާސީގައި [ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑުން] ދެ ބާވަތްތަކެއްގެ ޝަރީޢަތް އެކަށައަޅާ ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ގާނޫނުއަސާސީގައި [ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑުން] ގެނެސް ކުރިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދެ ބާވަތުގެ ޝަރީޢަތަކީ (1) އިއުތިރާފު ނުވަތަ ހެކިބަހުން ސާބިތުވާ ޝަރީޢަތާއި، (2) ގަރީނާ ފަދަ އެ ނޫން ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ސާބިތުވާ ޝަރީޢަތަކީ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ މި ދާއިރާގެ ހަވާ ބޭނުންކުރެވޭ ސާބިތުކުރާ ދާއިރާގެ ޝަރީޢަތް ކުރަން ގާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަދަބުގެ މިންވަރުތަކެވެ

ތަފާތު ކަމަށެވެ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގައި ބުނެފައިވާ ޒިނޭގެ ކުށުގެ ހާލަތުގައި މިހާރުވެސް ދަޢުވާކުރަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށާއި، ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގައި ހިމެނިފައިނުވާ ނަމަވެސް ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ހަވާލާދީ ޒިނޭގެ މައްސަލަތަކުގައި ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ފަހުން މި ބަޔާންކުރެވުން ހާލަތުގައި ހިމެނޭ ޒިނޭގެ ކުށުގެ މައްސަލަތަކުގައި ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 411 ގެ (ނ) ދަށުން ޒިނޭގެ ކުށުގެ ދަޢުވާކުރުމަކީ ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 18 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމެއް ނޫން ކަމަށެވެ. މި ބަޔާންކުރެވުން ތަފާތުގެ ކުރިން ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރެވޭނެކަން ކަށަވަރުކޮށްދެއްވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ގާނޫނުއުޤޫބާތު ފާސްކުރެއްވިއިރުވެސް ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނިފައިވާ އިތުރު ކުށްތަކެއް ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ހުރިކަން އެކުލެވިގެން، އެކަމަކުން އެއްވެސް އިތުރު މާއްދާއެއް ނުވަތަ އިރުޝާދެއް ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުން ފާސްކުރިއިރު [illegible] [illegible] ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އޭގެ ފަހުން ގާނޫނުއުޤޫބާތަށް ގެނެވުނު 1 ވަނަ އިސްލާހުގެ 45 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރަށް އިސްލާހެއް ވެސް ގެނެވިފައިވާ ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. ޒިނޭގެ މައްސަލަތަކުގައި ދަޢުވާކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށާ ނަމަ އެ އިސްލާހު އެ މާއްދާއަށް ގެނައުމުގެ ބޭނުމެއްވެސް ނެތް ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. ވީމާ ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މުޙައްމަދު [illegible] މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމަކީ ހުރަހެއް ނެތްކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

15. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މުޙައްމަދު [illegible] މައްޗަށް ދަޢުވާކުރެވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ހަވާލާދީ އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން

ކަމަށާއި، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި އޮތީ "މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށް ސާބިތުކުރަނީ، އެ ކުށް ކުރިމީހާގެ އިއުތިރާފު ނުވަތަ ހަތަރު ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ނޫން ގޮތެއްގައި ޑީ.އެން.އޭ އާއި ހަށްޓަރުގައި އިންނުމުގެ ގަރީނާތަކަށް އުސޫލީގޮތާ ގޮތެއްގައި ގަބޫލުކުރެވިދާނެފަދަ ގަރީނާތަކުން ކަމުގައިވާ ނަމަ، އެ ކުށަކީ އެ ނޫން ހާލަތްތަކުގައި އެ ކުށް ދަރަޖަކުރެވޭ ނިސްބަތަށް ވުރެ އެއް ދަރަޖަ ތިރީގައިވާ ކުށެއް ކަމަށާއި، އެހެންކަމުން މިއީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގައި އޮތް ކުށެއް ނޫން" ކަމަށެވެ.

16. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނަނީ އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ގަޟިއްޔާގައި ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލަށް އަމަލުކޮށްފިނަމަ އެކަމުގެ ނަތީޖާއަކަށްވާނީ، ދިފާޢީ ފަރާތުގެ ގާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ނ) ގައި ހުރި ކުށްތަކަކީ ތަފާތު ނުކުތާވާ ކުށްތަކަކަށް ވުން ކަމަށެވެ. އަދި އަމަލީ ގޮތުން ފުށުއަރާ ސާފު ކުށްތަކަކަށް ވުމެވެ. އަދި މި ގޮތަކީ އާއްމު މަސްލަހަތާ ދުރުއަރާނެ ގޮތެއްކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

17. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ގޮތުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޖަރީމާއެއްގެ މައްޗަށް ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ސާބިތުކުރެވިދާނެ ނުވަތަ ނޫނީ ބަލާއިރު މި މައްސަލައިގައި ދުރަށްދަރު ތަޢާރުފުވާ މައްޗަށް ކުށެއް ސާބިތުވެފައިވާ ނަމަ، އަދިވެސް ކަނޑައެޅޭ ގާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންނެވެ. އެ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ވާގޮތުން މިކުށް ސާބިތުކުރަނީ އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތުގެ މަތިން އިއުތިރާފާއި ހެކިބަސް ނުލައި ނަމަ، އެ ކުށަށް ދިނުމަށް އެ މާއްދާގެ (ރ) ގައި އޮތް އަދަބު ދިނުން ނުވާނެއެވެ.

18. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ގާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ޚިލާފު ވުމުގެ ސަބަބުން

އަމަލުކުރުވާން މާއްދާއެއް ނަމަ އެކަމަކީ ހައިކޯޓުން އެކަމުގައި ސަރީހަ އިބާރާތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށާއި ނަމަވެސް އެފަދަ ގޮތެއް ސަރީހަކޮށް ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

19. މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ޑީ.އެން.އޭ ހެކި ބޭނުންކުރެވިދާނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކުޑަކުއްޖާގެ ނަސަބު ސާބިތު ހިނގައިދާން ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވީ ނަމަވެސް ނަސަބު ސާބިތުކުރުމަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ތެރެއިން ހިނގާކަމެއް ނޫންކަމަށް ފުރަޤުސްދިއްޤަ ޖިނާއީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ނިންމާފައިވާ ކުއްޖާގެ ނަސަބުގެ ހުކުމްތައް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް އަސަރުކޮށް ނުކުރާނެ ކަމަށާއި، އަދި މި މައްސަލައިގައި ޑީ.އެން.އޭ ހެކި ބޭނުންކުރަމުން ވަނީ ދޮރުވަރަކަށް ކުއްޖާގެ ނަސަބުސާބިތު ގޮތުގެ ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ކަމަށް ނޫންކަމަށް ފުރަޤުސްދިއްޤަ ޖިނާއީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

20. ފުރަޤުސްދިއްޤަ ޖިނާއީގެ ފަރާތުން އިތުރަށް ބުނެފައިވަނީ ކުއްޖާގެ ނަސަބު ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލައަކީ ވަކި މައްސަލައެއް ކަމަށާއި އެ މައްސަލަ ސާބިތުކުރަން ހުށަހަޅަ ޝަރީޢަތް އަދި ގާނޫނީ އުސޫލުތަކެއް ތަފާތު ކަމަށާއި ތަންފީޒުކުރާނެ ގާނޫނާއި ޤަވާޢިދު ޝަރީޢަތް ގޮތުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ އުސޫލެއް ކަމަށެވެ. އަދި އެ އުސޫލު ޑީ.އެން.އޭ ހެކީގެ މައުލޫމާތު އިސްލާމީ ކަމަށް ފުރަޤުސްދިއްޤަ ޖިނާއީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. ވީމާ މި މައްސަލައިގައި ނިންމާ ގޮތެއްގެ މައުލޫމާތު ކުއްޖާގެ ނަސަބުސާބިތު ގޮތުގެ ޝަރީޢަތާއި ގޮތުން ގޮތެއް ނިންމުމަކީ ކަމަށް ނުވާނެއެވެ. މިސާލަކަށް ޓެކްނިކަލުގެ މައްސަލައެއްގައި ޑީ.އެން.އޭ ހެކި ބޭނުންކުރެވޭ ނަސަބުޤާއިމުގެ ގޮތުން ޓަކައި އަމަލުގެ ތެރެއިން ކުއްޖާގެ ފިޤުހާއި ނަމަ އެކުއްޖާގެ ނަސަބު އެ މައްސަލައިގައި ތަކުރާރުވާ މިހާރު މައުލޫމާތު ނުލިއްވާނެއެވެ.

ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ނުކުތާތައް

21. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭ މައިގަނޑު ކަންކަމަކީ:

(ހ) ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ދައުވާކުރުމުގެ ހަމައެކަނި ޖިނާއީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަރުންތޯ؟

(ށ) ގާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ދަށުން މުޙައްމަދު ތަޢުޒީރުގެ މައްޗަށް ޖިނާކުރުމުގެ ދައުވާ ކުރެވިދާނެތޯ؟

(ނ) އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ގަރީނާއެއްގެ ވަސީލަތުން ސާބިތުކުރެވިދާނެތޯ އަދި އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ދަރަ މިންގަނޑެއް އެފަދަ ކުށެއް ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ އެ ގާނޫނުގައި އެކަށައެޅިފައިވާ މައްސަލަ ތަޢުޒީރީ އަދަބެއް ދެވިދާނެތޯ.

(ރ) މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ޑީ.އެން.އޭ ހެކި ބޭނުންކޮށްގެން، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކުޑަކުއްޖާގެ ނަސަބު ސާބިތުކުރުމަށް ހިނގައިދާނެތޯ.

ގަރީނާއެއްގެ މައްޗަށް ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ސާބިތުކުރެވިދާނެތޯ

22. ހައްދުގެ މައްސަލަތަކުގައި ގަރީނާ އަކީ ދައުވާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭނެ ނިޝާނިތަ ދަލީލެއް[6] ކަމުގައި ފުޤަހާއިންގެ ތެރޭގައި ޚިލާފު އުފެދިފައި ވެއެވެ. މި ޚިލާފު އުފެދުމުގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ، ޝުބުހަތެއް އޮތްނަމަ ހައްދުގެ އަދަބު ދިނުމާ ދުރުވުމަށް ސަހާބީންނާއި ސަލަފުންގެ ގޮތުގެ މާތް ނަބިއްޔާ އަންގަވާފައިވާތީއެވެ.[7] އެ ސަބަބަށްޓަކައި، ހައްދުގެ މައްސަލަތަކުގައި ގަރީނާ ބޭނުން ކުރެވިދާނެތޯ ސުވާލު އުފެދިފައިވެއެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހައްދުގެ ކުށް ސާބިތުވާންޖެހޭނީ އުސޫލުން

6 ނިޝާނިތަ ދަލީލެއް ކަމަށް ބޭނުންކުރެވޭ، ގޮތުގެ ދަލީލު ނުވަތަ ކޮންކްލޫސިވް އިވިޑެންސް އަށެވެ.
7 އަބޫ ހުރައިރާ ރިވާކުރައްވާފައި، ސުނަން އިބްނި މާޖާ 2545

ޝަހާދަތް ނުވަތަ މިންވަރަށް ކަމަށްވާއިރު، ގަރީނާއިން އެ މިންވަރު ހާސިލުކުރެވިދާނެ ހެއްޔެވެ؟ ގަރީނާ އިން ހުއްޖަތެއް ގާއިމުކުރުމާމެދު އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ފިޤުހުވެރިން ވިދާޅުވާގޮތުގައި އެ ބާބަކުން ގަރީނާ ގަބޫލުކުރެއްވުމަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގާ ސަބަބަކީ ގަރީނާ އަކީ ކިތަންމެ ހަރުދަނާ ގަރީނާއެއް ކަމަށްވިޔަސް އޭގައި ޝައްކުވެސް މިންވަރެއްގެ ޝަހާދަތް އޮންނާނީއެވެ. އަދި ގަރީނާއިން ލިބޭ ހުއްޖަތުގެ ބުރަދަނާއި، ކޮންނިސްބަތަކީ ޔަޤީން ނުވަތަ ޝައްކާއި ހިއްސާކުރެވޭ އެކަން އެނގިފައިވާ މިން އަނގަބަހުން ދޭ ހެކިބަހާއި އެކަށީގެން މިހާރު އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ބުރަދަން އެއްވަރު ނުވާނެއެވެ. މަޙްމޫދު ސައިދޫން ވިދާޅުވާގޮތުން، ގަރީނާގެ ދަރަޖަ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުއްޖަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހަތަރުވަނަ ދަރަޖައިގެ ހުއްޖަތެއް ކަމުގައި މި ހަދައިފައެވެ.[8]

> ހަދީސްގެ މާނަ: ޝަހާދަތް ނުލިބޭ ތަރަފު ކަންތައްތަކާއި ހުކުމް ކުރާ ގާޟީއާ އަދުލާއި، ވަޒަނު ޤާނޫނާއި ވިސްނައިގެން ކަންކަމަށް ބަލާ ޤާޟީގެ އިސްލާމީ މައްސަލަތަކުގެ ޝަހާދަތް އެދިދުމާ ހިނދު، އެކަށީގެން ހުކުމް ނިމޭނީ ޝަރީޢަތުގައި ނުވަތަ ތަޙްޤީޤުގައެވެ. (އިބްނު ޤައްޔިމް ޖައުޒިއްޔާ)[9]

މި ހަދީސްއިން އެނގެނީ، އެއްވެސް ޝަހާދަތް އެދިދުމަކީ ޤާޟީ އާންމަކަށް ހައްދާއި ދިޔާތުގެ މައްސަލަތައް ނުކުރެވޭނެކަމެވެ.

23. ހައްދާއި ދިޔާތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުށް ސާބިތު ކުރުމުގައި ހުއްޖަތެއްގެ ގޮތުގައި ގަރީނާ ބަލައިގަތުމާމެދު އިސްލާމީ ފިޤުހުވެރިންގެ ދެކުމުގައި 3 ރައުޔެއްވެއެވެ.

(ހ) ހަނަފީއިންނާއި ޝާފިޢީއިންނާއި ހަންބަލީ ފިޤުހުވެރިންގެ ރައުޔަކީ ހައްދާއި ދިޔާތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ގަރީނާ ބޭނުން ނުކުރެވޭނެކަމެވެ. އެހެންކަމުން ހައްދާއި ދިޔާތު ގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުން ކުރެވޭނީ ހެކިންގެ ހެކިބަހާއި

---

8 Mahmud Saedon A. Othman, *An Introduction to Islamic Law of Evidence*, The Open Press (M) Sdn Bhd (2003, Kuala Lumpur), 123; Ahmad Abdul Munim Al-Bahai, Min Turuq Al-Ithbat Fi Al-Shariah Wa Fil Al-Qanun, Dar Al-Fikr Al-Arabi, Egypt, 1965, p.80.

9 އިބިދ.

އިޢުތިރާފު ދެކެންޖެވެ. މި ރައުޔު ބިނާވެފައިވަނީ އިސްލާމް ހަވާލާ ދެކޮޅު އިބްނު އައްބާސްގެ ހިބައިން ރިވާވެގެންވާ ހަދީޘްގެ މައްޗަށެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ރައުޔަކީ ހައްދުގެ ބައެއް ބާވަތްތަކުގެ މައްސަލަތަކުގައި ގަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ. މިސާލަކަށް ވިޔުމުން (އުޤޫބާތުގެ ޙައްޤުތަކުގައި ކަމަށް ނުބެލޭ ޙައްދުތަކުގައި)، އަދި ތަޢުޒީރުގެ ދަރަޖަގައި ބާރުތެރިވެގެން.

(ށ) ތިންވަނަ ރައުޔަކީ ހުރިހާ ބާވަތްތަކުގެ މައްސަލަތަކުގައި (ހައްދުތަކާއި ޤިޞާޞް ވެސް) ގަބޫލު ކުރެވޭ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރެވެއެވެ. މިއީ މާލިކީ މަޛްހަބުގެ ރައުޔެވެ. މި ރައުޔަށް އިބްނު ޤައްޔިމް އަލް-ޖައުޒިއްޔާ ތާއީދު ކުރައްވަ އެވެ.[10] މުރާޖަޢަތު އަޅާ އަލް ސުޔޫޠީ ވިދާޅުވެފައިވަނީ މި ތިންވަނަ ރައުޔު ބިނާވެފައިވަނީ ހަމަ ދެމެދު ބިން އަލްޤުރުއާނުގެ ހުކުމާއި ދޭނިޒާމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްފައެވެ.[11]

(1) ސުބުޙާނަހޫ ދެއްވި ހުޖްޖަތުގެ ވިސްނުމެވެ: ދެބަސްވާނެ ރާއީވެސް ﷲ ގެ ޙައްޤުތަކުގައި ނޫނީ ބަދަލު ބަހައްޓާ ތަޢުޒީރާތުގެ ތެރެއިން ރުޖޫޢަވާންޖެހޭ ކަމެއް ނަމަވެއެވެ. އެހެން ބަސް އެބައިމީހަކު ﷲ އަށް ވާޖިބުވާ މި ވަރުގެ ޙައްޤުތަކުގައެވެ. ހަމަހަމަކަމާއި ސަލާމަތުގައި ބަދަލުވުން އިޢުތިރާފުން ކުރެވޭ ޝަރުޢީ ޙައްދުތަކެއް ދޫކޮށްލުމާ ބެހޭގޮތުން ދުރުހުރުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ގޮތަކުން ގަބޫލުކުރެއެވެ.[12]

(2) އެހެން ވަގުތަކު އިޙްތިރާފުން ވިދާޅުވިއެވެ: އުބައިދުﷲ ގެ ގައިން ބައިތުލްގެ މަސް ތިރާހަކަ ދަރިވެއެވެ. އަދި އެއީ ކޮންމެ ވަޤުތެއްގެ ބައިތުލްމާލު ތިރާހަކަ ދޭށެވެ

10 އައްޖަރީދު ޤާނޫނު، ސ. 6

11 Mahmud Saedon A. Othman, *An Introduction to Islamic Law of Evidence*, The Open Press (M) Sdn Bhd (2003, Kuala Lumpur), 125 – 126.

12 އެއްވަ.

ބައްލަވާނަމެވެ. އެއީ މަސްއޫލިއްޔަތެއްގެ އެއްކޮށްލަމުން ވާނަމަ ހައްދުގެ އަދަބު
މިމަންނަކޮޅުގެން އާސާސް ދެއްވާ ހިފިއެވެ.[13]

(3) މީގެ އިތުރުން، އަލްފަޤީހު ބިން ޢުމަރު ޢާބިދީންގެ ހާމަވެފައިވާ އިޖްމާޢުގެވެސް
ޢާނާއަށް ހައްދުގެ އަދަބު ދެއްވިއެވެ. އިޖްމާޢުގެވެސް އެޖަމާއަތް ނިންމުމީ އާނާ ރާ
ނުބޫ ނަމަ އާނާއަށް އެ ޤަބޫލު ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި ބޭނުންވާ ގޮތެއް ނަންނަންނިޔައެވެ.[14]

24. މީގެ އިތުރުން އިބްނު ޤައްޔިމް އަލް-ޖައުޒިއްޔާ ވިދާޅުވެފައިވާނީ ވަގަށް ނަގާފައިވާ މުދާ މީހެއްގެ
އަތުގައި ހުއްޓާ ފެނުން ހިނދު، އިމާމުންނާއި ހަލީފާއިން އެ މީސްމީހުންނަށް ޙައްދުގެ އުޤޫބާތު
ދެއްވާފައިވާ ކަމަށެވެ.[15] އިބްނު ޤައްޔިމްގެ ރައުޔަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ މަޤްޞަދަކީ މީހުންގެ
މެދުގައި އަދުލުއިންސާފު ގާއިމުކުރުން ކަމަށް ވިދާޅުވެ، އެކަމަށް މަގުފަހިކުރާ އެންމެހައި ވަސީލަތްތަކެއް
ބޭނުންކުރުން ހުއްދަވާނެ ކަމަށެވެ. ޤަރީނާ އެންމެ ގާތްކުރާ ހުރިގެ ވަސީލަތެއް ނެތްނަމަ ދެން ބިނާކޮށް
އެންމެ ރަނގަޅު ހުކުމަކީ ހިފުމަކީ އަދުލުއިންސާފުވެރިކަމަކީ ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ.[16] އަލްޖަރޫމީ
ވިދާޅުވެފައިވާ ހައްދުގައި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި އިޢުތިރާފު އާއި ހެކިންގެ ހެކިބަސް
ކަށަވަރުކުރުމަށް ނުވަތަ ބާރުދަނިވި ހެކިގެ ގޮތުގައި ގަރީނާ ބޭނުންކުރެވިދާނެ ކަމަށެވެ.[17] މުޙައްމަދު

---

13 އިބްދ.

14 އިބްދ.

15 Mahmud Saedon A. Othman, *An Introduction to Islamic Law of Evidence*, The Open Press (M) Sdn Bhd (2003, Kuala Lumpur), 124.

16 Ibid, 122 -131.

17 Al-Jarumi, Amin, *Pembuktian dalam syariat Islam* (Criminal Procedure in Islamic Law), Pusat Penerbitan Universiti (UPENA), Universiti Teknologi MARA, 2005, cited in Mohd Munzil bin Muhamad, Ahmed Azam Mohd Shariff, Ramalinggam Rajamanickam, Mazupi Abdul Rahman, Anowar Zahid, Noorfajri Ismail, *Qarinah: Admissibility of Circumstantial Evidence in Hudud and Qisas Cases*, Mediterranean Journal of Social Sciences, Vol 6 No 2, MCSER Publishing, (Rome, 2015), p.144.

އަދި އަކްސަރިއްޔަތުގެ ރައުޔަކީ ގަރީނާއަކީ ހައްދުގެ މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭ ނިއްސިވި ދަލީލެއް ކަމަށެވެ.[18]

25. ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިންގެ ނަޒަރުގައި ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި ހުކުމްކުރުމުގައި އެއްވެސް ޝައްކުނެތް މިންވަރަށް ސާބިތުވާނަމަ ނުވަތަ އެހެން އިޤްރާރަކުން ބަޔާނަކުން އެކުން ކުރިކަމަށް މުޅިން ހަދީންވާނަމައެވެ. އެކަން ހާސިލުކުރެވޭ ހަމައެކަނި އިޤްރާރުން ނުވަތަ ހެކިބަހުން ކަމަށެވެ. މިއާ ޚިލާފަށް ބައެއް އެހެން އިލްމުވެރިންގެ ނަޒަރުގައި ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި ހުކުން ހަދީންވާ މިންވަރަށް ހާސިލު ކުރުމުގައި ވާނީ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން އެފަދަ އިލްމުވެރިންގެ ނަޒަރުގައި ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ޤަރީނާ ކުރިމަތިކުރެވިއްޖެނަމަ ގާއިމްވާ ޤަރީނާތަކުގެ ބާރުގެ މައްޗަށް ބަލައި ނުވަތަ ހުކުމް ކުރެވޭނެ ކަމުގައި އެ ވަރުގަދަ ޤަރީނާ ސާބިތުކުރުމަށް ކުރިމަތިކުރެވޭ މައްސަލަތަކުގައި ހުކުމް ކުރެވޭނެ އެވެ. ޤަރީނާ ބަލައިގަނެވޭ އެތައް ސާބިތުކުރުމުގެ އުސޫލުތަކެއް ހުރި ކަމަށް އެ ސާބިތުކުރުމުގެ ވަޞްފު ދެއްވާފައެވެ.[19]

26. އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ގަރީނާއެއްގެ މައްޗަށް ހުކުމް ކުރަން ބާރުދިނުމުން، ސައްޙަ ކަމުގައިވާނަމަ ނުވަތަ އިއްތިފާޤުގައި ނެތް އަންނަނިވި ބަޔާން އިންކާރު އެ އަންހެނުން މިހާ ޖިނާ ކުރި ކަމުގައި ނުވަތަ ހެކިން ހަމަގެ ވެސްދެވިދާނެ ބަލިވުމާ މިހާ ހެރި ކަން ސާބިތުކުރުމުގައި، އާދެ ޤާނޫނުގައި އިންތަ ވަރުގަދަ ގަރީނާ (ގަރީނާ އަދި ޤާއިމާ) އެއް ނޫނެވެ.[20] އެ ޤާނޫނީ ގަރީނާ ވަރުގަދަ ވެގެން އަންނަނީ މައްސަލައިގެ ވަޞްފުގެން އެނބުރިގެން ވާގޮތަށް ނުވަތަ ހާލަތުގެ އަލިގައެވެ. ހަމައެކަނި އެ ވާގޮތާ ސާބިތުވާކަށް ނޫނެވެ. އެ ވާގޮތުގެ މައްސަލަ އެކަނި ބަދަލު ވާކަމަށް ވަރަށް އެއީ ކުރި ސާބިތުކުރުމަށް

[18] Mohd Munzil bin Muhamad, Ahmed Azam Mohd Shariff, Ramalinggam Rajamanickam, Mazupi Abdul Rahman, Anowar Zahid & Noorfajri Ismail, *Qarinah: Admissibility of Circumstantial Evidence in Hudud and Qisas Cases*, Mediterranean Journal of Social Sciences, Vol 6 No 2, MCSER Publishing, (Rome, 2015), p.144-148.

[19] އބދ.

[20] އބދ.

ފުރުޞަތު ގަޑިތަކުގައި ނޫނެވެ. ކޮވިޑްގެ ސަބަބުން އަންހަނަކު ބަލިވެ އިނުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމަކަށްވާއިރު ހުކުމްކުރުމުގެ ކުރިން އެ ގޮތުން އުޒުރު ޝަރުޢީކޮށް ހިރިހި ރަސްމީގޮތުގައި ގޮތުގެ މަތިން ފިޔަވަޅާ ގުޅޭ މައްސަލަ ދެކެވިދާނެތީ. އެފަދަ ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅުތައް މި ބައިވެރިވާ އިދާރާތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ވަސީލަތްތަކާ ގުޅިގެން ބައްދަލުކުރުމަށް ދިނުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން.[21] އެފަދަ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމަކީ ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅު އެއްޗެއް ހަރަކާތެއް އެއް ވަސީލަތެވެ. ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި ޖ.އެސް.އޭ ގާއި އިނގިރޭސި ނިޒާމު ފަދަ ތަފާތު ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅުތައް ނުވަތަ ޢަމަލުކުރުން ގަޑިތަކުގައި އިތުރު ކަނަވަރުކަމުގެ ގެނައުމުގެ ނުވަތަ ތަރުތީބުގެ މުއްދަތުގެ ބަދަލުކުރުން ގަޑިތަކެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޖ.އެސް.އޭ ގާއި އިނގިރޭސި ނިޒާމު ފަދަ ގަޑި ތަކާއި އެ ގަޑިތަކުގެ ކަނަވަރުކުރުން ބަރުދަށްވެ ހުއްޓާ ނުލައި ޖެހޭގެ ކުރު ސާބިތުކުރުން ދިނުމަށް ފުރުޞަތު ވަސީލަތްތަކުގެ ނޫންނަމަވެސް އިލްތިމާސް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. މިއީ ގަޑިތަ އަދި ގާޒީއާ ސަރުކާރުން އިޙްސާން ދެއްކުމަށް ފަދަ އިލްތިމާސް ވެސް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޝަރުޢީކަމެވެ.[22]

27. ހައްގުގެ ކުރިމަތީ ތިބޭމީހާ ހުށަހަ އެއް ސިފައަކީ ހައްގުގެ މައްސަލައިގައި ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހެކި ނިސްބަތާއި، ހައްގުގެ ކުރިއަ ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެފައިވާ ކަނޑައަޅާ އުސޫލާ ޝަރުޢީ ނަޒަރުން އެކި ނިސްބަތާއި، އުސޫލުގެ މިންވަރު ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. އަދި ހައްގުގެ ކުރިމަތީގައި ފުރުޞަތުގެ އެންމެހާ ޝަރުޢީ ފުރުޞަތުދިނުން މާނަ ހައްދު ގޮތުގެ ކުރުމަށް ޝަރުޢީ ނަޒަރުގައި ހުއްދަ ނުކުރެވޭނެއެވެ. ސިފަތަކާ، ހައްގުގެ ކުރިއަ ސާބިތުވާ އުޞޫލު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާނުގައި، ހައްގުގެ ކުރިއަ ސާބިތުކުރުމުގައި ފުރުޞަތުން ދިނުމުގެ ޝަރުޢީ (އެއީ ހެކި ނިސްބަތް، ކުރުގެ ދުލުން، ކުރަން ގަޑިތައް ކުރުމަ މިޒާނު ލިބުމުގައި ފުރުޞަތުދިނުން

[21] އިބިދ.

[22] އިބިދ.

ޝަރުޢީއް ނަމަވެސް) އުނިވާ ހާލަތުގައި ތަޢުޒީރީ އަދަބެއް ދެވިދާނެ ހެއްޔެވެ؟ މި ސުވާލަށް ޝަރުޢީ ނައްސުތަކެއް ޖަވާބުދެނީ އިޖާބީކޮށެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ބުނާނަމަ، އެ ހާލަތުގައި ތަޢުޒީރީ އަދަބު ދިނުން ޝަރުޢީ ނައްސުތަކުން ހުއްދަ ކޮށްދެއްވައެވެ.[23]

28. މަތީގައި މި ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުގެ ރައުޔަކީ ޖީ.އެސް.އޭ އާއި އެކަލަ ސައިންޖިލް ގަރާރުތަކާ، އެ ގަރާރާ އަދި ބާރުލުމުގެ އެހެން ހެކި ނުވަތަ ބާރުގަދަ ގަރާރު ހުށައެޅި ނަމަ ހައްދުގެ މައްސަލަތަކަށް ތަޢުޒީރީ މިންގަނޑުން ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭނެ ވަސީލަތްތަކެއް ކަމެވެ. ނަމަވެސް އެ ހާލަތުގައި ކުށް ސާބިތުވި މީހާގެ މައްޗަށް ހައްދުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ބަދަލުގައި އެ މީހާއަށް ދޭންވާނީ ތަޢުޒީރުގެ އަދަބެކެވެ. މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި އެއްވެސް ހާލެއްގައި ހައްދުގެ އަދަބު ދިނުންނުވާނެއެވެ. ސަބަބަކީ ޖީ.އެސް.އޭ އާއި އެކަލަ ސައިންޖިލް ގަރާރުތަކާ ޝުބުހަތުގެ މައްޗުން ދުވިން ނައްޖިކުރިވާ އެއްގޮތަކަށް ނުވާތީވެ، އެ ފަދަ ޝުބުހައާއި ޢުޒުރުނަ ހާލަތުގައި ހައްދުގެ އަދަބު ދިނުމުން އެއްކިބާވުމަށް ސަލާމަތާއި ދޭކުރުމަށް ރިޔާޔަތް އިޖުތިހާދު ވާތީއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނީ ނިޒާމަށް ބަލާއިރު ދޮވު ތަޢުޒީރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅަމުން އެ ހާލަތުގައި ކަނޑައަޅާނީ ތަޢުޒީރުގެ އަދަބެއް ބަލައިގަތުމުގެ މަޤްބޫލުކަން ގާނޫނުގައިވާ ގާނޫނެއްގައި ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނަމައެވެ.

29. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ގާނޫނުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބުނެފައިވަނީ އެ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖިންސީ ކުށް ސާބިތުވެއްޖެނަމަ، އެ ކުށް ކުރި މީހާގެ އިޢުތިރާފު ނުވަތަ ހަތަރު ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ނޫން ގޮތަކަށް، ޖީ.އެސް.އޭ އާއި ހައްދުރުގައި އިނުމުގެ ގަރާރު

[23] މި ފަދަ އެއް ދިރާސާ ސުނަން ނަސާއީގެ 4958 ނަންބަރު ހަދީޘް. އެ ހަދީޘުގައި ބަޔާންވެއެވެ، ވައްކަމުގެ މައްސަލަތަކުގައި، ބަރުވެރިޔާ މުއްދަތުގެ ވައްކަން ކުރުން އަދަބު ނުދެއްވައި، ފުރިހަމައަށް ތަޢުބާވެރިވެއްޖެނަމަ ވަކި ނުފުރަން ޖެހިގެންދާނެކަމެވެ، ފުރިހަމަވެއްޖެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްޗެހި ވައްކަންކުރުމުން ހައްދު ގާއިމު ކުރުމަކީ އިމާމު އެކަމާބެހޭ އިސްލާމީ ދައުލަތުގެ ވާޖިބެކެވެ. މި ހަދީޘް، ޞަޙީޙް ދަރަޖައިގެ ހަދީޘްއެއްކަމުގައި ޝައިޚް އަލްބާނީ ވިދާޅުވެއެވެ.

ފަދަ އުކަރީގެންވާފަދަ ގޮތުގައި ގަބޫލުކުރެވިދާނެ ފަދަ ގަރީނާ ނުވަތަ ގަރީނާތަކުން ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ ކުރަނީ، އެންމެ ހާލަތްތަކުގައި އެ ކުށް ދަރަޖަކުރުވާ ނިސްބަތަކަށް ވުރެ އެއް ދަރަޖަ ތިރީގައިވާ ކުށެއް ކަމަށެވެ. ވީމާ މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ޖީ.އެސ.އޭ ފަދަ ގޮތަކީ ގަރީނާތަކުން ހައްދުގެ ކުށް ސާބިތުކުރެވޭނެކަމަށް މި ގާނޫނުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅައިފާކަން އެނގެއެވެ. އަދި އިތުރަށް ގާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިންނާއި (ބ) އިން އެނގެނީ ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުކުރަނީ އެ ކުށް ކުރި މީހާގެ އިޢުތިރާފު ނުވަތަ ހަތަރު ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ނޫން ގޮތުގައި (ހަރުދަނާ ގަރީނާއިން) ކަމަށްވާނަމަ އެފަދަކަން ދޭހޭ މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަފްޞީލު އަދުބަކަށެވެ.

30. ވީމާ މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ހައްދުވާ މުޙައްމަދު ޝަރީފް، ސ. ގޮއިދޫ، ނޫރާއީ ފާތިމަތު ޝަމީމާއާ އެކު ޖިނާކުރިކަމަށް އިންކާރުކުރި ނަމަވެސް ފާތިމަތު ޝަމީމާ 13 އޮގަސްޓު 2016 ގައި ހދ. ކުޅުދުއްފުށި ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލުގައި ވިހައިވާ އަންހެން ކުއްޖަކީ ފާތިމަތު ޝަމީމާ މުޙައްމަދު ޝަރީފްއާއި ބައްޕައަކާއި ހިންގައި ޖިނާކުރުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވި ކުއްޖެއް ކަމަށް ފާތިމަތު ޝަމީމާ ބުނާތީ އާއި މި ކުއްޖާގެ ޖީ.އެސ.އޭ އާއި މުޙައްމަދު ޝަރީފްގެ ޖީ.އެސ.އޭ އާއި ދިމާވާތީ ގާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޝަރީފްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ދެކެމެވެ.

<u>އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ދަށް މިންގަނޑަކުން ޖިނާގެ ކުށަށް އަދަބު ކަނޑައެޅިދާނެތޯ</u>

31. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ ތަފްސީލުކުރަނީ ޖީ.އެސ.އޭ ފަދަ ބާރުގަދަ ގަރީނާގެ އެހީގައި އަދި އެހެން ބާރުދޭނިވި އެހެނިހެން ހެއްކާ ގަރީނާ ހުރެއްޖެ ނަމަ ހެކީގެ ދަށް މިންގަނޑަކުން ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުވެދެވެ. ނަމަވެސް ގާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބުނެފައިވާ

4 ޝާހިދުންގެ ބަދަލުން ނުވަތަ އަދިއްލާ އިޢުތިރާފުން ޝަރުޢީގޮތުން ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުވާނަމަ ކުށްކުރި މީހާގެ މައްޗަށް އަދަބު ކަނޑައަޅަން ޖެހޭނީ، 4 ޝާހިދުންގެ ބަދަލުން ނުވަތަ އަދިއްލާ އިޢުތިރާފުން ޖިނާ ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ދިނުމަށް އުޞޫލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދަބުގެ މިންވަރަށްވުރެ ކުޑަ ތަޢުޒީރީ އަދަބެއް ކަނޑަނޭ. މިއީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގައި ބައްޔިނާތުގެ މިޢިޔާރުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ކަމަށް ނަމަވެސް، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޙައްދުގެ ގަޟިއްޔާގެ ޙުކުމްގައި ޙައްދެއް އެ މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަރާތުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ޖެހޭގޮތަށް ކުރިން ބަޔާންކުރި ފަދައިން، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ފާފަތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކުށަކަށްވާތީވެ، ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އޮތް މިންގަނޑާއި ހަމަތަކާއި އެކުލަރަން ކަނޑައެޅިފައިވާ އުޤޫބާތް ދީނާއި ފުރާނައި ޢަޤުލާއި ނަސްލާއި މާލު ސަލާމަތްކުރުމަށް ސާބިތުވާތީވެ، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޖިނާކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އޮތް މިންގަނޑާ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކުގެ ބޭރުން އުސޫލު ސާބިތުކޮށްދޭ އަދިއްލާއިން ނުވަތަ އަރިހުން ވިޔަސް ޢަޤުލުވެރިންގެ މަޤްޞަދުން ހަމަ ގާނޫނީގޮތުން ކަނޑައެޅުން ޙުކުމްދޭން ނުވާ ކަމަށެވެ. ޢަޤުލުވެރިންގެ މަޤްޞަދުން ހަމަ ގާނޫނީގޮތުން އެ ގޮތަށް ކަނޑައަޅަން ސަބަބެއް ކަމަށް ޙުކުމްދޭގޮތް ޤަބޫލުކުރެވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު އަސާސީގައި ގޮތުން ދިވެހި ދައުލަތުގެ ދީނަކީ ކަމަށްވާ އަދި އިސްލާމް ދީނަކީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ގާނޫނުތަކުގެ މައިގަނޑު މަސްދަރު ކަމަށްވާތީވެ، ދިވެހި ދައުލަތުގައި އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސަކާ ޚިލާފު އެއްވެސް ގާނޫނެއް ހެދެންނުވާނޭ ކަމާއި އަދި އެފަދަ ގާނޫނުގެ ދަށުން ވިޔަސް އިސްލާމް ދީނުގެ އަސާސަކާ ޚިލާފުވާމިނަށް އެ ޚިލާފުވާ މިންވަރަކަށް ބާތިލުވާނޭ ކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ ކަމަށެވެ.

32. ހަމައެއާ ދިރާސާގެ މައްސަލަތަކުގައި ހައްދުގެ އަދަބު ދޫކުރުމުގެ އެއްވެސް ޝަރުޢީކަން މިންވަރަކަށް ކުރި ސާބިތުވާނަމަ ނުވަތަ އެހެން އިޢުތިރާފަކުން ބާރާމަ އެކަން ކުރިކަމަށް މުދިން ހަދިޔާވަނީ

ގިނަ އިލްމުވެރިންގެ ތަޢުރީފުގައި ހައްދުގެ ކުށެއް ކަމުގައިވާ ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަކަށް ކުށް ސާބިތުކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި އިޢުތިރާފުން ނުވަތަ އަދުލުވެރި 4 ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަހުންނެވެ. އަހުރެންގެ ތަޢުރީފަކީ ވެސް މިއީ އެވެ. އިޢުތިރާފުން ނުވަތަ 4 ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަހުން ސާބިތުވެގެން ނޫންގޮތަކަށް ޖިނާގެ މައްސަލަތަކުގައި ހައްދުގެ އަދަބު ދީގެންނުވާނެއެވެ. ބައެއް އިލްމުވެރިންގެ ނަޒަރުގައި ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި ފުރިން ޔަޤީނާ މިންވަރު ހާސިލު ކުރުމަކީ ވާޖިބު ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް މީހަކު ކުށްކުރިކަމަށް ގާޒީއަށް ޔަޤީނާ ނުވަތަ ގާތްކަމާ މިންވަރެއް ހާސިލުކުރެވޭނަމަ އެ ފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ތަޢުޒީރުގެ އަދަބެއް ކަނޑައެޅުން ހުއްދައެވެ. އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގައި ޑީ.އެން.އޭ ގަރީނާއާއި އެ ގަރީނާއަށް ބާރުދެނިވި އަންހެނުންމީހާގެ ބަޔާން މުހައްމަދު ތަޢުޒީރުގެ މައްޗަށް ތަޢުޒީރު އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމަށް ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ސާބިތުކުރުމަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޖިނާކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުކުރަން އޮތް މިންގަނޑާއި އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކުގެ ބާރުން ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުކުރުން ކަމަށް އަހުރެން ނުދެކެމެވެ. އަދި މި ގޮތުގައި އަދަބު ކަނޑައަޅަންވާނީ 4 ފިރިހެނުންގެ ބަހުން ނުވަތަ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުން ޖިނާ ސާބިތުވާ މިންނަން ދިނުމަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ބައްޓަންކޮށްފައިވާ އަދަބުގެ މިންވަރަށްވުރެ ދަށް މިންގަނޑެއްކަން ކަމަށް ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބައްޓަންކޮށްފައި އޮތުމަކަށް ފާހަގަކުރަމެވެ. 4 ފިރިހެނުންގެ ބަހުން ނުވަތަ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުން ސާބިތުކުރަން ޖިނާގެ ކުށް ސާބިތުވާނަމަ ކުށްކުރި މީހާގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ 4 ފިރިހެނުންގެ ބަހުން ނުވަތަ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުން ޖިނާ ސާބިތުވާ މިންގަނޑާއި އެއްގޮތަށް ބައްޓަންކޮށްފައިވާ އަދަބުގެ މިންވަރަށްވުރެ ދަށް މިންގަނޑެއްކަން ކަމަށް ޤާނޫނުލް ޢުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބައްޓަންކޮށްފައި އޮތީ އެ ގާނޫނުގައި އުމުރާކަން ބައްޓަންކުރި އަދަބުގެ ދިނުމުގެ މަޤްޞަދުގައެވެ.

ހަތަރު ހެކިންގެ ބަހުން ނުވަތަ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުން ނޫންގޮތަކަށް ޒިނާ ސާބިތުވާ މީހުންނަށް ހައްދުގެ އަދަބު ނުދެވޭ ހާލަތުގައި ތަޢުޒީރީ އަދަބު ދިނުން

33. ހަތަރު ހެކިންގެ ބަހުން ނުވަތަ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުން ނޫންގޮތަކަށް ޒިނާ ސާބިތުވާ މީހުންނަށް ތަޢުޒީރީ އަދަބު ދިނުމަކީ އިސްލާމް ދީނުގެ އަސާސަކާ ޚިލާފުކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބައިނަލްއަޤުވާމީ، މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ބައިނަލްއަޤުވާމީ ގާތުގެ ކޮމިޓީ އާއި އިސްލާމީ ދައުލަތްތަކުގެ ހ ގަވާއިދުތަކުގެ ގާނޫނުތަކުން މިކަމަށް ޖަވާބު ދީފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ވިސްނާލައިފިއެވެ.

34. އެކިއެކި އިޖުތިހާދީ ސަބަބުތަކާހުރެ ޝުބުހަ އެޅުވުމުގެ ސަބަބުން، ހައްދުގެ ކުށާއި ނިސާބުގެ ކުށްކުރާ މީހުންނަށް އެކުންތަކަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އަސްލު އަދަބު ދެވިން ނުވެ ހާލަތްތަކުގައި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ތަޢުޒީރީ[24] އަދަބެއް ކަނޑައެޅުން އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ހުއްދަކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން ތަޢުޒީރީ އަދަބެއް ދިނުން ހުއްދަވާ އިޖުތިހާދީ ހާލަތްތަކަކީ ނިސާބުގެ ކުށްތަކުގައި ވެރިފަރާތަކު މައާފުދިނުން، އެކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި

---

[24] ތަޢުޒީރީ އަދަބަކީ ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ ކުށްތަކާއި ފިޔަވައި އެހެން ކުށްތަކުގައި، ނުވަތަ ހައްދުގެ ކުށްތަކާއި ޤިޞާޞްގެ ކުށްތަކާ ގުޅިގެން އިޖުތިހާދީ ސަބަބުތަކާހުރެ ހައްދުގެ އަދަބު ދެވިން ނުވާ ހާލަތްތަކުގައި، ކުށްކުރާ މީހާއަށް ދޭން އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ޤާޟީގެ އިޖުތިހާދަށް ދޫކޮށްލެވިފައިވާ ޢުޤޫބާތެއް ޤާޟީ ކަނޑައަޅާ އަދަބެވެ. އެއީ ހައްދާއި، ސިޔާސާ އަދަބަކީ ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ ކުށްތަކާއި ފިޔަވައި އެހެން ކުށްތަކުގައި، ނުވަތަ ހައްދާއި ޤިޞާޞްގެ ކުށްތަކާއި ގުޅިގެން އިޖުތިހާދީ ސަބަބުތަކާހުރެ ހައްދުގެ ނުވަތަ ޤިޞާޞްގެ އަދަބު ދެވިން ނުވާ ހާލަތްތަކުގައި މުޖުތަމަޢު ހިމާޔަތްކުރުމުގައި، ގާޒީގެ އެދުމުގެ މަތިން ޤާ ތަފާތުވާގޮތަށް ދަރަޖަތަކުގެ ތިރީގެ ފަރާތް ނުވަތަ ސިޔާސީ އިދާރާތަކުން ވަކި މައްސަލައެއްގައި ކަނޑައަޅާ އަދަބާއި ވަކި މައްސަލައެއްގައި އިސްލާމީ ދައުލަތްތަކުގެ ވެރިކަމުގެ އަދިއްލަ އިޖުތިހާދުގައި ކަނޑައަޅާ އަދަބެވެ. ތަޢުޒީރީ އަދަބާއި ސިޔާސާގެ އަދަބަކީ ނު މަޤްޞަދު ކަމުގައި ވިސާސް ސިޔާސާގެ އަދަބަށް ތަޢުޒީރުގެ އަދަބުގެ ގޮތުގައި ބައެއް މީހުންތަކުގައި ހަމަޖެހިފައި ހުރެއެވެ. ތަޢުޒީރީ އަދި ސިޔާސާގެ އަދަބުތަކުގެ ތަފާތުގައި ނަސޭހަތް ދިނުމާއި ޖަލަރިމާނާގެ އަދަބުން ފޮނުވުން މަރުގެ އަދަބު ދިނުމާއި ހަމައެކަނި ތިނެއް ބާވަތުގެ އަދަބުތައް އިސްލާމީ ދަރުމަޔާތަކުގައި ދެމުން ގެންގޮސްފައިވެއެވެ. މި ޖަލާތުގައި ތަޢުޒީރު އަދި ސިޔާސާގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ވީނަ އިސްލާމީ ގައުމުތަކުގެ ގާނޫނުތަކުން ގާޒީގެ ކިބައިން ނަގައި އެ ޖިނާއީ ދައުލަތްތަކުގެ މަޖިލިސްގެ ހަރާ ގާނޫނުތަކުން ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ހަމަޖެއްސެވިފައެވެ. ސަރުކާރު އަތަބާރާ ފަދަ ގައުމުތަކުން ގާޒީއަށް ބާރު ދީފައިވާ ގާނޫނުތަކުގެ އަދުން ވަކިކޮށް ސާރީ ގެތުރުތަކުން އުޤޫބާތުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ހަމަޖެއްސެވިފައެވެ.

ޝަރުއުކުރައްވާފައިވާ މިންވަރަށް ހިފުން ނުވުން، ހައްދާއި ދިޔާތުގެ ދަޢުވާތަކަށް އިޢުތިރާފުވުމަށްފަހު
އިޢުތިރާފު އަނބުރާ ގެންދިޔުން ނުވަތަ ކޮށްފައިވާ އަމަލުތަކާ ވަކިކުރަނީ ވަރަށްދުރުކޮށް ނަމަވެސް
އުކުޅުގެ ޤާނޫނީ ތަޢުޒީރުގެ ބޭރުއަރު އެ އަދަބުތަކަށް ނުފެތުން ފަދަ ހާލަތްތަކުގައެވެ. ފަހުން މިޞްރު
ބާވަތުގެ ބައެއް މިސާލުތަކަށް ތުރުކުމުލްކި އަދަބުތަކާ ޖިނާއަތަކަށް ނުވުން، ނުވަތަ ފައިސާ ނުވަތަ މުދާ
ނެގުން ވަކިކުރަން ނުވުން، އަދި އަބުރާބުނުން ގައިގެ ކުރަކަށް ނުވުން ފަދަ ހާލަތްތަކުގައެވެ.

35. އުސްމާނީ ދައުލަތުގައި ހުރި ޤާނޫނުތައް އިސްލާމީ ޝަރީޢާގެ ޖިނާއީ ގާނޫނު ހަދާފައިވަނީ މުޙައްމަދު
II (1451-81) ގެ ދައުރުގައެވެ. އަދި ސުލްޠާން ސުލައިމާން 1 (محتشم سليمان) (1520-66)
ގެ ދައުރުގައި މި ބޭނުމުން ގާނޫނު އިސްލާހުކޮށް، އެ ދުވަސްވަރު އުޅުނުބާވަތުން އުސްމާނީ ގާނޫނުގައި
އެ ޖިނާއީ ގާނޫނު ހިމަނާފައިވެއެވެ. ޖިނާއީ ގާނޫނުތަކަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ މި ބަޔާންކުރެވުނު
އުސްމާނީ ގާނޫނުގެ ޗެޕްޓަރ 1، 2، 3 އަދި 15 ގައެވެ. މި ޗެޕްޓަރުތަކުގެ ތެރެއިން ޗެޕްޓަރ 1
ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖިނާ އާއި އެއާ ގުޅުންހުރި ކުށްތަކެވެ. މިގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން
ގާޒީގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައިގައި ހެއްކުގެ އަދަދު ކަނޑައެޅޭ މިންވަރަކީ ހުރި ނަތީޖާއަކީ
ނުވަތަ އުފެދުނުވެސް ޝުބުހައެއް އޮތް ނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ތަޢުޒީރު އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ގާޒީއަށް ދީފައިވެއެވެ. (7، 20، އަދި 67 ވަނަ މާއްދާ).

36. ޕާކިސްތާނުގައި ހުދޫދު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގާނޫނު ހަދާފައިވާ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން 10 ފެބްރުއަރީ
1979 ގައި ހަދާފައިވާ "އެންފޯސްމަންޓް އޮފް ހުދޫދު އޯޑިނަންސް" (1979 ގެ VII) ގެ ދަށުގައި
ބުނެފައިވާ އެ އޯޑިނަންސް އަކީ ޖިނާގެ ކުށާ ބެހޭ ގާނޫނެއް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހުރި ހުކުމްތަކާ
އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމަށްޓަކައި ޕާކިސްތާނުގައި ޖިނާގެ ކުށާބެހޭ ގާނޫނު އަމަލުކުރަމުންދާ ގާނޫނުތައް
ކީރިތި ޤުރުއާނާއި މާތް ނަބިއްޔާގެ ސުންނަތާ އެއްގޮތް ކަން އެ ގާނޫނުތައް ޕާކިސްތާނުގައި
ތަންފީޒުކުރުމަށް ހަދާފައިވާ އޯޑިނަންސްއެއް ކަމަށެވެ. މި އޯޑިނަންސްގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި

ބުނެފައިވަނީ ޒިނާ ނުވަތަ ޤަޛްފުގެ މައްސަލަތަކުގައި ހިޔާބަސްތޫރުން މީހާ ހަމަތު ހިޔާގެ ތުހުމަތުން
އެހެން އާންމު ހިޔާބަސް އަނބުރާ ގެންގުޅުއްވުމަށް އެ މާއްދާގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން މުއްތަހަމުގެ
މައްޗަށް ހައްދުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ގޮތުގެމަތީގައި ތިބިހުރި ހިޔާލެއްގެ މައްޗަށް
ބަލައިގެން ކަނޑައަޅަންވާނީ ތަޢުޒީރުގެ އަދަބެއް ކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން މި ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ
މާއްދާގައި ބުނެފައިވަނީ ޖިނާއީ ޒިންމާ މީހަކަށް 18 އަހަރު ނުވާ މީހަކަށް ނުވަތަ އަންހެން
މީހަކަށް 16 އަހަރު ނުވާ މީހަކަށް، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ހައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޒު ނުކުރެވޭނެ
ކަމަށާއި އެ މީހުންނަށް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ އަދަބަކީ ތަޢުޒީރުގެ އަދަބު ކަމަށެވެ. މާނައަކީ ތައުޒީރުގެ
އަދަބު ކަމަށެވެ.

37. ހައްދުގެ އަދަބުތައް ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން ބުރުނާއީ ދާރުއްސަލާމުގައި 2013 ވަނަ އަހަރު ހަދައި
2019 ވަނަ އަހަރު އަމަލުކުރަން ފެށި ޝަރީޢާ ޕީނަލް ކޯޑުގެ[25] 69 ވަނަ މާއްދާގެ (1) ވަނަ
ނަންބަރުގައި ގައި ބުނެފައިވަނީ އިޢުތިރާފު ނުވަތަ 4 ހެކިންގެ ހެކިބަހުން މުޙްޞަނެއްގެ މައްޗަށް
ޒިނާގެ ކުށް ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ އެ މީހެއްގެ އަދަބަކީ ރަޖަމްކުރުން ކަމަށެވެ. އަދި އިޢުތިރާފު ނުވަތަ
4 ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ޣައިރު މުޙްޞަނެއްގެ މައްޗަށް ޒިނާގެ ކުށް ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ އެމީހެއްގެ
އަދަބަކީ 100 ކަށިފަހަރު އުމުރުގައި ޖަލާވަތަނު 1 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލާވަތަން ކަމަށެވެ.
އަދި 69 ވަނަ މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައިވަނީ އިޢުތިރާފު ނުވަތަ 4 ހެކިންގެ ހެކިބަހުން
ޣުލާމެއް ނުވަތަ މުޙްޞަނެއްގެ މައްޗަށް ޒިނާގެ ކުށް ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ އެ މީހެއްގެ އަދަބަކީ
އުމުރުގައި 30 އެތިފަހަރު ކަސްކުރުމާއި ނުވަތަ އަހަރުދުވަސް ޖަލާއި 7 އަހަރުގެ ކަސްކުރުމަށް ދުރު ނޫން
މުއްދަތަކަށް ޖަލު ކުރުމެވެ. އަދި އިޢުތިރާފު ނުވަތަ 4 ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ނޫން ޣުލާމެއްގެ
ޣައިރު މުޙްޞަނެއްގެ މައްޗަށް ޒިނާގެ ކުށް ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ އެ މީހެއްގެ އަދަބަކީ އުމުރުގައި 15

---

25 ޝަރީޢާ ޕީނަލް ކޯޑް އޮޑަރ (2013)، ބުރުނާއީ ދާރުއްސަލާމް.

އެކިފަހަރަށްވުރެ އިތުރު ނުވާނޭ އަދަދަކަށް ޖެހުމާއި 3 އަހަރަށްވުރެ ދިގު ނޫން މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް
ލުމެވެ.

38. އިސްލާމިކް ރިޕަބްލިކް އޮފް އިރާންގެ އިސްލާމީ ޕީނަލް ކޯޑް[26] ގެ 68 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވަނީ ފަސާދައާއެކު ކުރިމަތީގައި މުއްދަތަކަށް 4 ފަހަރަށް ޖިނާގެ ކުށަށް އިއުތިރާފުވެއްޖެ ނަމަ އެމީހަކަށް ހައްދުގެ އަދަބު ދޭންވާނެ ކަމަށެވެ. އަދި ފަސާދައާއެކު ކުރިމަތީގައި މުއްދަތަކަށް ޖިނާގެ ކުށަށް އިއުތިރާފުވީ 4 ފަހަރަށްވުރެ މަދު އަދަދަކަށް ކަމަށްވާނަމަ އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާނީ ތައްޒީރުގެ އަދަބެއް ކަމަށެވެ.

39. ސައުދީ އަރަބިއްޔާގައިވެސް އަމަލުކުރަނީ މި ގޮތަށެވެ. މިސާލެއްގެ ގޮތުން ހިރާބާގެ ކުށުގައި 1982 ގެ ޝާހީ ގަރާރުގެ ދަށުން ދައުލާ އުފެދުން މުއްދަތަކުން އެމީހުން ކުށްކުރި ކަމަށް އިއުތިރާފުވެއްޖެނަމަ، އެމީހުން ކުރިން ވެފައިވާ އިއުތިރާފުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ރުޖޫޢަވެ، އެ މީހުން ކުށަށް އިއުތިރާފުވީ އެ މީހުންނަށް ޖިހާދިކަން އުނގު ބަދަލަކަށް ނުވާތީ ބާރުގައިވާ އެއްޗެއް ހަނދަގަން ނޫނީ ހަކަތަން ބޮޑުމުން، ހައްދުގެ އުޤޫބާތު (މަރުގެ އަދަބު ނުވަތަ އަރިހުރަން އަތްފައި ކަނޑުން) ދޫކޮށް ނުކުތުން އެމީހުންގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތައްޒީރުގެ އުޤޫބާތަކެވެ. އެއީ 5 އަހަރަށް ޖަލަށް ލުމާއި ބިން ފަހަރެއްގެ މަތިން 500 އެކިފަހަރުން ޖަލްދުކުރުމެވެ.[27]

40. މަތީގައި ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކާއި އެހެންހުރުމުން، ހައްދުގެ ކުށާއި ޤިޞާޞްގެ ކުށްކުރާމީހުންނަށް އުކުޅުތަކަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އަސްލު އަދަބު ދޫކޮށް ނުވަތަ ހުކުމްތަކުގައި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ތައްޒީރީ އަދަބެއް ކަނޑައެޅުން އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ހުއްދަވެގެންވާކަން

26 އިސްލާމިކް ރިޕަބްލިކް އޮފް އިރާންގެ ޕީނަލް ކޯޑް (1991)

27 Muhammad ibn Abd Allah Umayrı, Musqitat hadd al-hiraba wa-tatbıqatuha fı al-Mamlaka al-Arabiyya al-Saudiyya (Riyadh: Akadımiyat Nayif al- Arabiyya lil-Ulum al-Amniyya, 1999), pp. 194–7.

އަންގައެވެ. ވީމާ، ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުކުރަނީ، އެ ކުށް ކުރި މީހާގެ އިއުތިރާފު ނުވަތަ ހަތަރު ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ނޫން ގޮތުގައި، ޤަރީނާއާއި ހައްދުގައި ދުސްތޫރުގެ ޤަރީނާ ފަދަ އެކަށީގެންވާފަދަ ގޮތުގައި ގަބޫލުކުރެވިދާނެ ފަދަ ޤަރީނާ ނުވަތަ ގަރީނާތަކުން ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ ކުށަކީ، އަސްލުން ހާލަތްތަކުގައި އެ ކުށް ދަރަޖަކުރާ ނިސްބަތުން ވުޖޫދު އެއް ދަރަޖަ ތިރިގައިވާ ކުށެއް ކަމުގައި ބަލައި، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ތަޢުޒީރު އަދަބެއް ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައި އޮތް އެއް މާއްދާ އިސްލާމީ ޝަރީޢާއާ ޚިލާފު ސަބަބެއްކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ދައުވާކުރެވުނީ ހަމައެކަނި ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުންތޯ

41. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ގަޟިއްޔާގެ ހުކުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބުނެފައިވަނީ ޖިނާއީ ކުށަށް ދައުވާކުރެވުނީ ހަމައެކަނި ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށެވެ. އެގޮތުން، ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވަނީ، ޖިނާއީ ކުށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާއިރު، ހަމަ އެކުށް ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ[28] 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވެސް ކަނޑައެޅިފައިވާތީ އާއި، މި ދެ ގާނޫނުގައިވެސް ޖިނާއީ ކުށަކަށް އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާތީވެ، ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 18 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ޖިނާއީ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ތަޢައްދުދު ބައްޔިނާގެ މައްޗަށް މި މައްސަލައިގައި ދައުވާކޮށް އަދަބު ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ ޖިނާއީ ޚާއްޞަ ގާނޫނުތަކަކީ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ މައްޗަށް އިސްކަން ދެވޭގޮތްވާ ގާނޫނުތަކެއްކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމުން ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

[28] ގާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

42. ތެދެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަ ގޮތުން ވަކި އަމަލުތަކެއް ތަޢުރީފުކުރުމަށް ޚާއްޞަ ޖިނާއީ ޤާނޫނެއް ހަދާފައިވާ ނަމަ، އަދި ޢުޤޫބާތް ޤާނޫނުއަސާސީގައިވެސް ބަޔާންވެގެންވާނަމަ، އެ ޝަރުޢުގައި އުސޫލަކުން ދަޢުވާކުރަންވާނީ އެގޮތުން ހަދާފައިވާ ޚާއްޞަ ޤާނޫނުގެ ދަށުންނެވެ. ނަމަވެސް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކުށެއް ނުވަތަ ކުށްތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޢްޟޫޢުތަކަށް ޚާއްޞަ ޖިނާއީ ޤާނޫނެއް ހަދާފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި، އެ ޚާއްޞަ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށްތަކުގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ، އެ މަޢްޟޫޢާ ގުޅޭ އިޖުރާއަތުތައް ނުވަތަ ކުށްތަކާ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނަމަ އެ ޒަދަލުކްތަކަން ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ. އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ މަޤްޞަދަށްވެސް ނޫނެވެ.

43. މި ނުކުތާގައި މި ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޖިނާއީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ[29] 27 ވަނަ މާއްދާ އަރައިރިޔާއިރު، ދެ ޤާނޫނުގައިވެސް ހައްދުގެ ކުށެއް ކަމަށްވާ ޖިނާޔަތް ކުށާއި އެ ކުށުގެ އަދަބު ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ޖިނާއީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު ޖިނާއީ ކުށާއި އުކުރަން ޤާނޫނާ ހަމައެކަ އަދަބު ބަޔާންކުރުމުގެ އިޚުތިޔާރު، ހަދާނެ މިންގަނޑެއް ނިސްބަތްކޮށް ތަޢުޒީރީ އަދަބުތަކެއް ކަނޑައެޅުން ހަވާލުކުރާ ކުށްތަކާއި ނުވަތަ ހަރަކާތްތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރުމުގެ މަޖިލީހަށް ހަވާލުކޮށްފައިވެއެވެ. ހާލަތު މިންވަރަކުން ބަލައި އެކުލަ ތަޢުޒީރީ އަދަބު ދޫކޮށް ހާލަތުތަކުގައި ޖިނާއީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގައި ހިމަނާފައި ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގައި ހިމަނާފައިވާ

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

ކޯޓަކުގެ އިތުރުން، ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޯޓަކަށް، ގާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ދައުވާކުރުމަށް ގާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.

44. މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު ޝަރީފުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ޖިނާއީ ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންކަން އެނގެއެވެ. ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބުނެފައިވަނީ ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުކުރަނީ، އެ ކުށް ކުރި މީހާގެ އިއުތިރާފު ނުވަތަ ހަތަރު ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ނޫން ގޮތުގައި، ޒިނާއާއި ހައްދުކުރުމުގައި އިސްލާމުގެ ގަރީނާ ފަދަ ހަރުދަނާ ގަރީނާއަކުން ކަމަށްވާނަމަ އެ ކުރަނީ، އެނޫން ހާލަތެއްގައި އެ ކުށް ދަރަޖަކުރުވާ ނިސްބަތަށް ވުރެ އެއް ދަރަޖަ ތިރީގައިވާ ކުށެއް ކަމަށެވެ. ވީމާ މިއީ ޖިނާއީ ކުށުގެ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށެއް ކަމަށް ނުވާތީވެ، އަދި ޖިނާއީ ކުށުގެ ގާނޫނުގައި އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ކަމުގައިވެސް ނުވާތީވެ، މުޙައްމަދު ޝަރީފުގެ މައްޗަށް ގާނޫނުއަސާސީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖިނާއީ ކުށުގެ ދައުވާކުރުމަށް ގާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާ ހުރަސް އަޅާ ކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

<u>ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ޑީ.އެން.އޭ ހެކި ބޭނުންކޮށްފިނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ހިފެނީ ކުޑަކުއްޖާގެ ނަސަބު އޮޅިގެން ހިނގައިދާނެތޯ</u>

45. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ފާޠިމަތު ސަފީނާ 13 އޯގަސްޓް 2016 ގައި ވިހެއި ކުއްޖާއަކީ، މުޙައްމަދު ޝަރީފާ ޖިނާކުރުމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ކުއްޖެއްކަމަށް، ފާޠިމަތު ސަފީނާ ބުނާ ބުނުމާއި، ފާޠިމަތު ސަފީނާ ވިހެއި ކުއްޖާގެ ޑީ.އެން.އޭ އާއި މުޙައްމަދު ޝަރީފުގެ ޑީ.އެން.އޭ އާ ދިމާވުމުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާތީވެ، މުޙައްމަދު ޝަރީފުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ ޖިނާކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ހަމަ އެކަނި ފާޠިމަތު ސަފީނާ ބުނާ ބުނުމާއި، ޑީ.އެން.އޭ ހެކީގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސާބިތުކުރެވިފައިވާކަމަށް، ފާޠިމަތު ސަފީނާ

13 އޭޕްރީލް 2016 ގައި ވިޔައި ކުއްޖާގެ ނަސަބާ ގުޅޭގޮތުން (އުބާރީ ކުއްޖާގެ ޝަރުޢީ ބަލަދުވެރި ފަރާތް ގެދި) ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ގޮތުން، ސާފުވާންޖެހޭ އެތައްކަމެއް އެކަމުގެ ތަރުތީބުވެގެން އަންނާނީވެ، މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން ނިންމާ ނިންމުމުގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގައި ނުރިފުން މައްސޫލު ކުރަ ކުއްޖެއްގެ ހައްގަކާއި މަސްލަހަތަށް އުކުއްޖާގެ ދުނިޔަވީ ދީނީ ހާލަތުގައި އިޙްތިރާމްކުރެވޭ ފަދަ އުސޫލަކުން ދުދުވެރިގެން ދާންކަމަށެވެ.

46. މިގޮތުން، ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވަނީ ފާތިމަތު ޝަމީމާ 13 އޭޕްރީލް 2016 ގައި ވިޔައި ކުއްޖާ އަލީ ޝަރުޢީ ގޮތުން ސަރަހަ ކައިވެންޏެއްގެ މަތީގައި ނޫޅޭ، ސަރަހަ ވަޢުދެއް ވުމަށްފަހު، (ފަހުން ކައިވެނި ނުކުރެވިފައިވިނަމަވެސް) ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ދަރި ލިބޭ ދުއްދަރުމަގައި ވިހައިފައިވާ ކުއްޖެއް ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ޑީއެންއޭ ތަހުލީލުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޒިނާގެ ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅިއްޖެނަމަ އެ ކުރެވޭ ކަމަކީ ފާތިމަތު ޝަމީމާ ވިޔައި ކުއްޖާއަކީ އޭނާގެ ޝަރުޢީ ޤާނޫނީ ހަމަތަކުން އެ ކުއްޖާގެ ބައްޕަކަމަށް ބެލުން ހާޖިމާ ފަރާތަކީ އުކުއްޖާގެ ބައްޕަކަށްނުން ކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ދިއުން ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ނަޒަރުގައި އެއީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ގޮތުން ނަސަބު ނަފީކުރުމަށް އިސްތިސްނާއީ ޝަރީޢާގައި ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނައްސުބަސް އިޤްރާރުކުރުމާއި ދުއްތުރުކުރުމެވެ. އެގޮތުން އިޤްރާރުކުރުމާއި ނަސަބު ސާބިތުކުރުމާބެހޭ ޝަރުޢީ ނައްސުބަސް ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ބަޔާންކުރައްވާ، ޝަރުޢީ ކައިވެންޏަކުން ބޭރުގައިވާ ދުރުވީއެގެ ގުޅުން އުފަންވާ ދަރި އުކުއްޖާގެ ބައްޕަ އަށް ނިސްބަތްވުމާ ބާރުގޮތުން އިސްތިސްނާ ޝަރީޢާގައިވާ ނައްސުބަސް ކަމަށެވެ.

47. ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި އިތުރަށް ބުނެފައިވަނީ، ފާތިމަތު ޝަމީމާ 13 އޭޕްރީލް 2016 ގައި ވިޔައި ކުއްޖަކީ، ފާތިމަތު ޝަމީމާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ކޮށްފައިވާ ސަރަހަ ކައިވެންޏެއްގެ

މަތީގައި ސަފްރަ ވަތުއުއް ވުމަށްފަހު (ފަހުން ވަރިކޯރުގައިވެ ނަމަވެސް) ޝަރީޢަތާއި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ދަރިވަރުންގެ މުއްދަތުގައި ވިޔަފާރިއާ ކުއްޖެއް ކަމަށެވެ. އެގޮތުން ފާތިމަތު ޝަމީމާގެ ފިރި ހދ. ކުޅުދުއްފުށި، ކަމަރާގެ، އަސްއަދު އިސްމާޢީލް، ފާތިމަތު ޝަމީމާ ވަކީލުންގައިވެސް، 2015 ޑިސެންބަރު 21 ވަނަ ދުވަހު ހޯމަގެ ވަގުތެއްގައި ކަމަށާއި، އަސްއަދު އިސްމާޢީލް، ފާތިމަތު ޝަމީމާ ވަރިކުރުމުގެ ކުރިން ފާތިމަތު ޝަމީމާއާ އެންމެފަހުން އަނބިފިރި ކަމުގެ ގުޅުން ހިނގާފައިވެސް، 2015 އޮގަސްޓު މަހުގެ 15 ވަނަ ދުވަހު ކަމަށާއި މިކަން ކަން 27 މާރިޗު 2016 ގައި އަސްއަދު އިސްމާޢީލް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ދީފައިވާ ބަޔާނުން އެނގެން އޮންނަ ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އިތުރަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ބަޔާންވެދިޔަ ގެރިންޓުތަކާއިވާ ހަޔާތުކަމާއެކު މައްސަލަ ބަލުމުން ފާތިމަތު ޝަމީމާ 13 އޭޕްރިލް 2016 ގައި ވިހައި ކުއްޖާ އަދި، އަސްއަދު އިސްމާޢީލްގެ ކުއްޖެއް ނޫންކަމަށް ބުނެ އެކަމުގެ މައްސަލަ ދަރި ނަފީކުރުމުގެ ގޮތުން، ޝަރުޢީ ފާރިން ހަމަޖެހުމުގެ މަތިން ޝަރުޢީ ކޯޓަކުގައި ދީފައިވާ ނިޔާ ހިނދުކޮ، ފާތިމަތު ޝަމީމާ ވިހައި ކުއްޖާގެ ނަސަބު ދޫކޮށް ފާރިއުވިނަ ނޫންކަމާއި ކުއްޖާގެ ބައްޕައަކީ ހދ. ކުޅުދުއްފުށި، ކަމަރާގެ، އަސްއަދު އިސްމާޢީލް ކަން ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ ހަމަތަކާއި މަތިން ބަލަންޖެހޭ ކަމަށެވެ. އިތުރަށް ހައިކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ދަރި ނަފީކުރުމަށް ލިޢާންކުރުން ފިޤުހުގައި އިތުރު އެހެން މަގެއް ދަސްކާފައި ނުވާ ކަމަށެވެ. އަދި ނަސަބު ސާބިތުކުރުމުގައި، ޑީއެންއޭ އަދި ހުއްޖަތެއް ނޫންކަމަށް އިސްލާމީ ޖުމްހޫރު ފިޤުހުވެރިން އެއްބަސްވާ ވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށާއި، އަދި ޖީނަޓިކްސް ދަރިން ނިސްބަތްވާ ފިރިހެނަކު ސާބިތުކުރި ޑީއެންއޭ ޓެސްޓް ގެއްލުމާ ހަމަވާ ކަމެއް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްލާމީ ފިޤުހުވެރިން އެކުލެވޭ ޙަލްގައެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

48. މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ޖުޑީޝިއަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ބޭނުންކުރައްވާ މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ޢަމަލުކުރަން ހުރި ބޭސިކް ޕްރިންސިޕަލް، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކުޑަކުޑަ ކަންތައްތަކުގެ ނަޒަރުން ޓެސްޓުން ހިސާބަށް ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ފުރުޞަތުގައި ބޭނުންކުރި ނަމަވެސް ސާބިތުކުރުމުގައި ޖިނާއީ ޢުޤޫބާތުގެ ތުހުމަތެއް ހިނގާކަމުގެ ޝަރީޢަތެއް ނުހިންގާކަމަށް. އަދި މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ނިންމާ ނިންމުމަކުން ކުއްލިގެ ނަޒަރުގެ ހައްގުގަކަން އޮޅުވާލެވޭ މިންވަރުގަކަން އަސަރުގެ ނުކުރާނެއެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ޢާންމު ހުރި ބޭނުންކުރުމަކީ ވަކިވަރަކަށް ނަޒަރު ސާބިތުވާ ކަމުގެ ތިން ނުން ކަމަށެވެ.

49. ޖުޑީޝިއަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން އިތުރަށް ބޭނުންކުރާ ކުއްލި ނަޒަރު ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލައާ ވަކި މައްސަލައެއް ކަމަށް ސާބިތުކުރަން ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ އުސޫލުތަކުން ތަފާތު ކަމަށާއި ތަކުރާރުކޮށްގެ ގައިޑްލައިން ޝަރުޢީ ގޮތުން އިސްތިޢުމާލު އުސޫލުން ކަމަށެވެ. އަދި އެ އުސޫލު ޢާންމު ހުރިގެ މައްސަލަ އިސްލާމް ކަމަށް ޖުޑީޝިއަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ވިދާޅުވި ވާހަކަ. ވީމާ މި މައްސަލައިގައި ނިންމާ ގޮތުގެ މައްސަލަ ކުއްލިގެ ނަޒަރާ ބެހޭގޮތުން ޝަރުޢީ ގޮތުން ނިންމުމަކީ ކަމަށް ނުވާނެއެވެ. މިސާލަކަށް ތަކުރާރުގެ މައްސަލައެއްގައި ޢާންމު ހުރި ބޭނުންކުރުމުގެ ނަޒަރާއެކު ގޮތުން ނަމަވެސް ގޮތުގެ އަމަލުގެ ތުހުމަތެއް ކުއްލިގެ ވިޔަފާރިއާ ނަމަ އަދާކުރާގެ ނަޒަރު އެ މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުގެ މިނިވަން މައްސަލަ ނިމިފައިވާކަމަށެވެ.

50. ޝަރީޢަތުގެ ކުރުން ތުހުމަތު ކުއްލިގެ ވިޔަފާރިއާ އެކުލެވޭ ނަޒަރު އެ ކުއްލިގެ ބައްޔިނާތަކުގެ ބައިވެރިން ނިސްބަތް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެ ހުކުމުގައި އެންމެހައި ތުހުމަތުގެ ގޮތުގެ ޝަރީޢަތެއް ނުހިންގާނެއެވެ. ޝަރީޢަތް ކުރުމަށް ދެ ހަސްމުން ފުރުން ކައިރިން ކުރި ނަމަވެސް މަޤާމުގައި މި ބައްޔިނާތަކާ ގުޅުންހުރި ބަދަލުކުރުމަށް ނިންމާނެއެވެ. މިގޮތުން ސައްޙަ ކައިރިއްޖެގެ މަޤާމުގައި ދުވަހު ފަހުން ވަކިކުރެވޭ އެހެނިހެން އުސޫލު ފުރުޞަތު އެކަށީގެން ޝަރީޢަތުގެ ހަމައެކު ތިމާގެ ޝަރީޢަތުގެ ނަޒަރު ޝަރީޢަތުގެ ކުރުން

ސާބިތުވުމުގެ ސަބަބުން އެ ދެމަފިރިންގެ ކައިވެނި އޮބަވާޖިލުން ނިމުމަކަށް ނާންނާނެއެވެ. އަދި ޒިނާގެ ސަބަބުން ލިބުނު ކަމަށް ބުނާ ކުއްޖާގެ ނަސަބުފުށް އެ އަންހެނުން ވިހާ އިންދެގެން ހުރި ފިރިހެން މީހާގެ ކިބައިން އޮބަވާޖިލުން ކަނޑައެޅެން ނުވާނެއެވެ.

51. ވީމާ، މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ޖިނާއީ ޤަޟިއްޔާގެ މައްސަލަ ބަލާފައި ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކުރެ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅިއްޖެނަމަ އެ ކުށުގެ ކަމަކީ ޤާނޫނުގެ ޝަރުޢީ ވެރިއާ ކުއްޖާއަށް އޭނާގެ ޝަރުޢީ ޙައްޤުތަކުން އެ ކުއްޖާގެ ބައްޕަކަމަށް ބެލުން ޙާޞިލުވާ ފައިދާތައް އެކުއްޖާގެ ބައްޕަހުރުން ކަމަށް ކަނޑައެޅޭކަށް ދިމުން ކަމަށް ހައިސިއްޔަތުގެ ހުކުމުގައި ހައިސިއްޔަތު ފަނޑުވާނުން ވިދާޅުވުމަކީ އޮތް ޒޯރުކަމެއް ޝަރުޢީ އެއްވެސް ދަލީލެއްގެ މައްސަލަ އޮތް ވާހަކައެއް ކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

ނިންމުން

52. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން މުދައްޢަދު ތުހުމަތުގެ މައްސަލަ، ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖިނާކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ކުރިމަތިވި ޤާނޫނީ ގޮތުން ސާވަދުއެދުނު ކަމެއް ކަމަށް ނުދެކެމެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި، ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މުދައްޢަދު ތުހުމަތުގެ މައްސަލަ ކުރީ ސާބިތުކުރެވުނު ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޖިނާއީ ހުކުމާ އެއްކަލަ ބެލުދުންލެ އިތުރު ގަރާރު ހުރި ނަމަ، ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތުގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކުރީ ސާބިތުކުރުމަށް ބަލައިގަންނަންޖެހޭ ހެއްކެއް ކަމަށްވެސް ދެކެމެވެ.

53. ވީމާ، މަތީގައި މި ބަޔާންކުރެވުނު އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި، މި މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ރިމާންޑުކުރުން ފޮނުވީމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރުގެ ޚިޔާލު

54. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ ޚިޔާލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ޚިޔާލު

55. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ ޚިޔާލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް ޙުކުމްކުރަމުން:

(1) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމާއި އެޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ދ. ކުޑަހުވަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 05/M8C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރަމުން މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

(2) މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން މުޙައްމަދު ޒިޔާދުގެ މައްޗަށް، ޤާނޫނުލްޖިނާއީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖިނާކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ކުރިމަތިލާ ޤާނޫނުލްޖިނާއީގެ 18 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ގޮތެއް ނޫންކަމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

(3) މި މައްސަލައިގައި، ޤާނޫނުލްޖިނާއީގެ 411 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޒިޔާދުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރަން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާ ހެއްކެއް ނެތް ބާރުދަނިވި ހަރުދަނާ ގޮތުން ހެކި ބަލައިގަންނަންޖެހޭ ހެއްކެއް ނެތުން މި މައްސަލަ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

(4) މި ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި، މި މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހަވާލު ކުރުމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

މި ގަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު | ހުސްނުއްސުޢޫދު | އާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު

(ނިޔާސަތު)